

LUND UNIVERSITY

Review. Jutta Meurers Balke: Siggeneben-Süd, ein Fundplatz der frühen Trichterbecherkultur an der holsteinischen Ostseeküste

Jennbert, Kristina

Published in:
Fornvännen

1985

Document Version:
Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Jennbert, K. (1985). Review. Jutta Meurers Balke: Siggeneben-Süd, ein Fundplatz der frühen Trichterbecherkultur an der holsteinischen Ostseeküste. *Fornvännen*, 80(1), 57-59.

Total number of authors:
1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

J. Meurers-Balke, *Siggeneben-Süd, ein Fundplatz der frühen Trichterbecherkultur an der holsteinischen Ostseeküste*. 101 sidor. 61 figurer. 92 planscher. Med bidrag av P. Breunig, J. Freundlich, D. Heinrich, B. Hulthén, D. König, G. Nobis, B. Schmidt. 32 sidor. 12 figurer. 14 tabeller. 4 planscher. Offa-Bücher. Band 50. Neumünster. 1983. ISBN 3 5290 1150 9.

Siggeneben-Süd, ein Fundplatz der frühen Trichterbecherkultur an der holsteinischen Ostseeküste är en publikation av J. Meurers-Balke efter en disputation, som ägde rum 1978 vid Mathematisch-Naturwissenschaftliche Fakultät, universitetet i Köln. Avhandlingen grundar sig på arkeologiska undersökningar, utförda av J. Meurers-Balke under åren 1974–76, av boplaten Siggeneben-Süd, belägen ca 10 km SÖ om Oldenburg vid den östholstenska Östersjökusten. Boplaten är en av många vid Dahmerbukten och där den hitintills mest välkända är boplaten Rosenhof.

Syftet med arbetet är att rekonstruera de teknologiska och kulturella förhållandena under den tidigneolitiska tiden. I detta sammanhang har det varit betydelsefullt att komma fram till ekologiska och ekonomiska villkor samt att undersöka vilka aktiviteter som kan ha ägt rum på boplaten. Siggeneben-Südboplaten har stor betydelse för förståelsen av neolitiseringsprocessen, inte bara i Nordtyskland utan även i Skandinavien.

Det är därför glädjande att finna en så allsidig bearbetning av en trättbägarboplat. Arbetet omfattar förutom den arkeologiska analysen och pollenanalysen av J. Meurers-Balke nämligen också analyser av C-14 datering (J. Freundlich, P. Breunig), fiskben (D. Heinrich), keramik (B. Hulthén), diatoméer (D. König), vilda djur och tamdjur (G. Nobis) samt dendrokronologi (B. Schmidt).

Fyndmaterialet består av keramik samt sten-, horn- och träföremål. Den arkeologiska bearbetningen ger en god inblick i teknologin. En mängd olika variabler har analyserats och beträffande keramik- och stenmaterialen har ADB kommit till användning (mjukvaran är SPSS — Statistical Package for the Social Sciences). En stor del av materialet har noggrant mätts och det finns en rad grafiska

framställningar. För läsaren är det emellertid ibland svårt att koppla samman denna grundliga beskrivning av olika föremål med de frågor som ställts.

På keramiken har gjorts en teknologisk undersökning och en kärnanalys. Genom grafiska framställningar av bevaringstillstånd, råle-
ror, magring, uppbyggnad, ytbehandling, godstjocklek och bränning karakteriseras keramiken. Det finns inte någon större skillnad i magringstekniken som tyder på funktionella olikheter. Keramiken var starkt fragmenterad och kärnen var uppbyggda i lerrullsteknik, företrädesvis s.k. N-teknik. Skärvtjockleken var vanligast mellan 6 och 8 mm där mynningsskärvorna var tunnare än bukskärvorna. Tjockväggiga kärl var kraftigare magrade vilket antas bero på framställningsförfarandet. Bränningen skedde i 500–600°C. Sammanfattningsvis visar den teknologiska undersökningen, att man troligen har att räkna med en enhetlig tillverkningsteknik.

Mynningsskärvor, bukskärvor, bottnar, rekonstruerbara enheter och dekorerade skärvor ligger till grund för kärnanalysen. Ett stort antal skärvor finns tecknade i planschdelen. Trättbägarna dominerar men det finns även hängkärl, hängflaskor, flaskor, lampor och lerskivor.

Stenmaterialet är den största fyndkategorin på boplaten och en del sådana föremål finns tecknade i planschdelen. Det läggs stor vikt vid förhållandet mellan olika bearbetningstekniker, som jämförs med relationer på neolitiska boplatser i norra och centrala Europa. Skiv- och kärnyxor, slipade yxor, spetsar, borrar, sticklar och retuscherade avslag redovisas mycket omständligt, liksom avslagsmaterialet och kärnorna, genom att ett stort antal mätbara variabler visas i grafiska framställningar. Benredskap, bendolkar och benspetsar samt träredskap, ålharpuner, skaft och fågelpilar visas likaledes grundligt.

Redovisningen och behandlingen av det i och för sig intressanta artefaktmaterialet synes ha fått en alltför stor plats i arbetet. Dessa noggranna analyser mynnar dock ut i en diskussion om de olika aktiviteter som kan ha ägt rum på platsen. Keramikframställningen och användningen av keramik, matlagning,

tillverkning av stenredskap och användningen av olika redskap, tillverkningen av trä- och hornredskap, ålfångst, jakt, röjning och åkerbruk illustreras genom utbredningskartor.

Boplatsen tolkas som en permanent boplats belägen i en näringsrik biotop där jakt och fiske haft stor betydelse. Fynden av sädespolen och tamdjursben tolkas så att den agrara produktionen haft lika eller underordnad betydelse för människornas överlevnad. Mikrostudien av de olika fyndkategorierna på den ca 25 m långa strandbredden visar på så sätt olika aktiviteter som ägt rum på boplatsen, i den omedelbara närheten av strandbredden och det utgrävda området.

Jämförelser med fyndmaterial på den närliggande boplatsen Rosenhof, där man påträffat kulturlager med ertebølle-ellerbekfynd och kulturlager med fynd av den s.k. Rosenhofgruppen visar en kontinuerlig utveckling, framförallt har detta visats genom analyserna av keramikmaterialet, från ertebølleperioden till trattbägarperioden. Spetsbottnade kärl och lampor fanns i ertebølle-ellerbeklagret på Rosenhofboplatsen. Rosenhofgruppens keramik med Michlesberginflytande har i den avslutande något yngre Siggeneben-Südboplatsen utvecklats till karaktäristiska trattbägarer och flaskor. Förekomsten av lampor i trattbägarsammanhang visar på direkt förbindelse med ertebølleperioden.

Den omdiskuterade relationen mellan ertebøllekulturen och den tidig-neolitiska trattbägar-kulturen kan därför på nytt belysas genom

Siggeneben-Südpublikationen. Den kontinuerliga utvecklingen styrks också av sten-, trä- och hornföremålen som har morfologiska likheter i de båda "kulturgrupperna" och där man på Siggeneben-Südboplatsen finner ett tillskott av slipade yxor och föremål tillverkade i spånteknik.

Siggeneben-Südboplatsens kronologiska och kulturhistoriska ställning undersöks avslutningsvis ingående med jämförelser av boplatsmaterial i norra och centrala Europa. Boplatsen sätts in i den omdiskuterade relativa kronologin. Siggeneben-Süd, som dateras med hjälp av C-14 dateringar till 3200–3300 f. Kr. tolkas genom sin karaktäristiska keramik som en direkt vidareutveckling av Rosenhofgruppen.

Denna publikation av Siggeneben-Südboplatsen är ett viktigt bidrag till förståelsen av neolitiseringsprocessen i Nordtyskland och Skandinavien. Arbetet klargör ytterligare förhållandena i Schleswig-Holstein, där man under lång tid bedrivit forskning kring de olika "kulturgrupperna" och deras relativa kronologiska förhållanden.

Arbetet får också konsekvenser för studier av neolitiseringskedet längre norröver, där ävenledes relationen mellan ertebøllekulturen och den tidig-neolitiska trattbägar-kulturen är ett delikat problem att lösa.

Kristina Jennbert

Institutionen för Arkeologi,
Krafts torg 1, 223 50 Lund

Erik Nylén, *Gottländischer Runensteinstil I*. Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitetsakademien. Stockholm 1972. ISBN 91-7192-016-1. Pris ca 90:–.

För mer än tio år sedan, 1972, publicerade Erik Nylén ett arbete kring ett unikt fynd av ett ornerat träföremål från sen vikingatid. Det hade påträffats i Alskogs kyrka på Gotland redan 1964 i samband med röjningsarbete i

första tornvåningen, då man restaurerade kyrkan och skulle ta bort ett gammalt fyllnadslager kring valvkappan. Nyléns arbete har titeln *Gottländischer Runensteinstil I* med underrubrikerna "Ein reich geschnitztes Satteldetail aus der späten Wikingerzeit" och "Zu einer zeitraubenden Rekonstruktionsarbeit".

Tyvärr finner läsaren mycket litet av diskussion kring gottländsk runstensornamentik eller belysning av den rika flora av senvikinga-